

دین و زندگی دهم **درس ۲** پر پرواز

آیه: ﴿ملک، ۱۰﴾ **موضوع:** آثار عدم بهره‌گیری انسان از عقل

و می‌گویند: اگر ما گوش شنوا داشتیم یا تعقل می‌کردیم، در میان دوزخیان نبودیم.^۱

شاه‌کلید: گوش شنوا / تعقل

حالت و معلول: عدم تعقل و توجه به نشانه‌های الهی، علت ورود به دوزخ است.

پیام‌ها: ۱) این آیه بیانگر حسرت دوزخیان می‌باشد که عامل هلاکت و دوزخی شدن خود را دو چیز می‌دانند: **الف)** نداشتن گوش شنوا در دنیا برای شنیدن آیات الهی و دعوت پیامبران **ب)** عدم تعقل و اندیشه در آیات الهی و دعوت پیامبران **۲)** این آیه به «تشخیص مسیر درست زندگی از راه‌های غلط و دوری از عذاب اخروی از آثار بهره‌گیری انسان از عقل اشاره دارد. **۳)** حسرت و پشیمانی در آخرت، نتیجه‌ای ندارد.

ارتباط: فب دوستان یه ریفه فیلی فوب توبه کنین! ببینین بعدا توی پایه دوازدهم یه هریث از پیامبر فواید فوند که این طوره «هر کس دوست داره به پوره کسانن نگاه کنه که آتش دوزخ در امان اند، به پویندگان علم بنگرد ...» پس دقت کنین، این آیه با اون هریث می‌تونه ارتباط معنایی داشته باشه، چون که هر دو به این اشاره دارن، کسی که اهل تعقل و اندیشه باشه، باش تو جهنم نیست. (درس ۹ پایه ۱۲)

آیه: ﴿مائده، ۵۸﴾ **موضوع:** آثار عدم بهره‌گیری انسان از عقل

آن‌ها هنگامی که مردم را به نماز فرا می‌خوانید، آن را به مسخره و بازی می‌گیرند؛ این به خاطر آن است که آن‌ها گروهی هستند که تعقل نمی‌کنند.^۲

۱. ﴿وَ إِذَا نَادَيْتُمُ إِلَى الصَّلَاةِ اتَّخَذُوا هُزُوًا وَ لَعِبًا ذَلِكَ بَأْتُهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ﴾
 ۲. ﴿وَ قَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ الشَّعِيرِ﴾

🔹 **شاه کلید:** به مسخره می‌گیرند / تعقل نمی‌کنند.

🔹 **مخاطب:** دعوت کنندگان به نماز

🔹 **مات و معلول:** علت این که بعضی از مردم (دشمنان اسلام)، کسانی را که مردم و مسلمانان را به انجام واجبات فرا می‌خوانند، مسخره می‌کنند آن است که تعقل نمی‌کنند.

🔹 **پیام‌ها:** ① این آیه به «دریافتن حقایق و تشخیص مسیر درست زندگی» از فواید بهره‌گیری انسان از عقل اشاره دارد. ② انسانی که تعقل نمی‌کند، نه تنها خود به واجبات دینی‌اش عمل نمی‌کند، بلکه کسانی که مردم را به واجبات دینی دعوت می‌کنند نیز، مسخره می‌کند. ③ اقامه نماز و فرائض دینی و فراخواندن مردم به آن‌ها، عقل‌گرایی و به بازی گرفتن آن، نشانه بی‌عقلی است که نتیجه این بی‌عقلی، در آیه ۱۰ سوره ملک (در همین درس) بیان شده است.

📶 **آیه:** (انسان، ۳)

📌 **موضوع:** قدرت اختیار و انتخاب در انسان؛ از سرمایه‌های رشد آدمی

﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ [۱] إِمَّا شَاكِرًا وَ إِمَّا كَفُورًا [۲]﴾

📌 **ترجمه:** ما راه را به او نشان دادیم، یا سپاس‌گزار خواهد بود و یا ناسپاس.

🔹 **شاه کلید:** هَدَيْنَاهُ: او را هدایت کردیم، راه را به او نشان دادیم (هدایت تشریحی) /

السَّبِيلَ: راه (دین الهی) / شَاكِرًا: سپاس‌گزار (انسان متدین) / كَفُورًا: ناسپاس (رهاکننده دین)

🔹 **ریز موضوع:**

[۱] ← هدایت‌گری پروردگار

[۲] ← اختیار انسان در سپاس‌گزاری و یا ناسپاسی

❓ دربارهٔ همهٔ انسان‌ها

🌸 پیام‌ها: ① خداوند ما را صاحب اراده و اختیار آفرید (← اختیار امری فطری در انسان) و مسئول سرنوشت خویش قرار داد، سپس راه رستگاری (← سعادت، دینداری و خوشبختی) و راه شقاوت (← بدبختی و کفران نعمت) را به ما نشان داد (← هدایت نمود) تا خود راه رستگاری را برگزینیم و از شقاوت دوری کنیم. [متن کتاب] ② قدرت اراده و اختیار به آن معناست که هر کسی باید عاقبت کارهای خود را عهده‌دار شود. [اما شاکرًا و اما کفورًا] ③ خداوند تبارک و تعالی به همهٔ انسان‌ها راه حق و باطل را نشان می‌دهد و این انسان‌ها هستند که یکی از این دو راه را برمی‌گزینند. [اما شاکرًا و اما کفورًا] ④ شایسته است که انسان در برابر نعمت هدایت، سپاس‌گزار باشد که البته می‌تواند با اختیار خود آن را نپذیرد و ناسپاس باشد. [اما شاکرًا و اما کفورًا] ⑤ پیمودن راه دین، شکران نعمت الهی و سربلندی از آن کفران به نعمت‌های خداوند می‌باشد. [اما شاکرًا و اما کفورًا] ⑥ نعمت‌دهی خداوند (هدایت) مقدم بر آزمایش اوست. [انا هدیناه ... کفورًا]

📖 گواهی: ① فلسفهٔ نبوت نشان دادن راه به انسان است و شکرگزاری یا کفران به وسیلهٔ قدرت اختیار انسان صورت می‌گیرد. (ریاضی ۹۴ و انسانی ۹۲) ② رقم زدن یکی از دو راه شقاوت و سعادت برخاسته از اختیار انسان است. (فنی و صرفه‌ای ۸۸ و ۸۶)

🌟 روشن برداشت: از آن‌جا که خداوند به جای آن‌که بفرماید «اما کافرًا»، فرموده است «اما کفورًا» بنابراین، این‌طور برداشت می‌شود که کسی که هدایت الهی را نپذیرد و در پاسخ انبیا بگوید «خیر»، بالاترین مرحله از کفر را مرتکب شده است.

📌 ارتباط: ① این آیه با آیهٔ ﴿رُسُلًا مَّبَشِّرِينَ وَ مُنْذِرِينَ ...﴾ دارای ارتباط معنایی می‌باشد چرا که: ① هر دو به هدایت تشریحی (ویژه) انسان توسط انبیا اشاره دارند [انا هدیناه ... / رسلا مبشرین و منذرین ...] و ② در هر دو آیه به این نکته اشاره شده است که خداوند حجت را بر انسان تمام کرده است.

﴿إنا هديناه السبيل / لئلا يكون للناس على الله حجة بعد الرسل﴾ (♦♦♦ درس ۱ پایه ۱۱)
 ﴿۲﴾ ارتباط معنایی کامل و ۱۰۰٪ با آیهٔ ﴿قد جاءكم بصائر من ربكم فمن ابصر فلنفسه و من عمى فعليها﴾ که نتیجهٔ «پذیرش هدایت» به نفع خود آن هدایت‌شونده [فلنفسه] و ضرر «عدم پذیرش هدایت»، برای همان شخص گمراه‌شونده [فعليها] است. (♦♦♦ درس ۵ پایه ۱۲)

♦ **نکته ترکیبی:** ۱ اشاره به سومین نیاز برتر انسان یعنی «کشف راه درستی زندگی» که دغدغه‌ای جدی برای انسان‌های فکور و خردمند است. (♦♦♦ درس ۱ پایه ۱۱)
 ﴿۲﴾ مؤید توحید در ربوبیت [هَدْيَانَا] (♦♦♦ درس ۲ پایه ۱۲) ﴿۳﴾ مؤید توحید در عمل [شاکراً] (♦♦♦ درس ۳ پایه ۱۲) ۴ اشاره به اختیار انسان که از تقدیرات الهی است یعنی از ویژگی‌های آدمی است. (♦♦♦ درس ۵ پایه ۱۲) ۵ اشاره به سنت امداد عام الهی [هَدْيَانَا] (♦♦♦ درس ۶ پایه ۱۲)

حدیث: [امام علی (علیه السلام)] **موضوع:** سرشت خدا آشنای انسان
 «ما رأيت شيئاً إلا و رأيت الله قبلةً و بَعْدَهُ و مَعَهُ»
 ♦ **ترجمه:** «هیچ چیزی را مشاهده نکردم مگر این‌که خدا را قبل از آن، بعد از آن و با آن دیدم.»

♦ **شاه کلید:** خدا / دیدم

♦ **پیام:** خداوند سرشت ما را با خود آشنا کرد و گرایش به خود را در وجود ما قرار داد، از این رو هر کس در خود می‌نگرد و یا به تماشای جهان می‌نشیند، خدا را می‌یابد و محبتش را در دل احساس می‌کند. [متن کتاب]

♦ **الزبانی:** این حدیث با آیهٔ ﴿الله نور السماوات و الارض﴾ و ابیاتی که در ادامه آمده است، دارای ارتباط معنایی می‌باشد، چرا که همگی اشاره دارند به این مطلب که «همهٔ موجودات تجلی‌بخش وجود خداوند هستند». (♦♦♦ درس ۱ پایه ۱۲)

📌 نکته ترکیبی: رسیدن به این معرفت که انسان با هر چیزی خدا را ببیند، در نگاه اول هدفی دشوار به نظر می‌رسد، اما هدفی قابل دسترس است.
(درس ۱ پایه ۱۲)

📌 شعر: [گلستان سعدی] **موضوع:** سرشت خدا آشنای انسان

دوست نزدیک تر از من به من است   وین عجب تر که من از وی دورم
چه کنم با که توان گفت که او   در کنار من و من مهجورم

📌 شاه‌کلام: دوست (خداوند) = نزدیک‌تر از من به من = در کنار من

📌 پیام‌ها: این دو بیت، به سرشت خدا آشنای انسان اشاره دارند و بیانگر این هستند که گاهی غفلت‌ها سبب دوری ما از خداوند و فراموشی یاد او می‌شود، ولی باز که به خود بازمی‌گردیم، می‌توانیم او را دوباره در کنار خود بیابیم.

📌 ارتباط: این دو بیت، با تمام ابیات زیر دارای قرابت مفهومی می‌باشد:
(درس ۱ پایه ۱۲)

(الف) به صحرا بنگرم صحرا تو بینم   به دریا بنگرم دریا تو بینم
(ب) به هر جا بنگرم کوه و در و دشت   نشان از قامت رعنا تو بینم
(ج) دلی کز معرفت نور و صفا دید   به هر چیزی که دید اول خدا دید
(د) آفرینش همه تنبیه خداوند دل است   دل ندارد که ندارد به خداوند اقرار

📌 نکته ترکیبی: نزدیکی به خدا، نزدیکی مکانی نیست، بلکه یک نزدیکی

حقیقی است (قرب وجودی خدا به انسان). (درس ۱ پایه ۱۰)

آیه: (شمس، ۷ و ۸)

موضوع: گرایش به خیر و نیکی و بیزاری از بدی؛ از سرمایه‌های رشد آدمی

﴿ وَ نَفْسٍ وَ مَا سَوَّاهَا [۱] فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَ تَقْوَاهَا [۲] ﴾

ترجمه: سوگند به نفس و آن‌که سامانش بخشید آن‌گاه بدکاری و تقوایش را به او الهام کرد.

شاه‌کلید: سَوَّاهَا: آن را سامان بخشید / فُجُور: بدکاری

ریز موضوع:

[۱] ← سوگند یاد کردن خداوند به نفس

[۲] ← الهام بدکاری و نیکوکاری به نفس آدمی

پیام‌ها: ۱) خدای متعال شناخت خیر و نیکی و گرایش به آن (← خود عالی) و شناخت بدی و زشتی و بیزاری (← برائت) از آن (← خود دانی) را در ما قرار داد تا به خیر و نیکی رو آوریم و از گناه و زشتی بپرهیزیم. [متن کتاب] ۲) قسم یاد کردن خداوند به نفس انسان (← خود عالی) نشان‌گر عظمت مرتبه و جایگاه آن است. ۳) [و نَفْسٍ] خواسته‌ها و تمایلات و غرایز انسان به طور حکیمانه تعدیل شده است. ۴) [وَ نَفْسٍ وَ مَا سَوَّاهَا] فهم و درک خوبی‌ها و زشتی‌ها به طور فطری، در روح و نفس انسان‌ها نهادینه شده است. ۵) [فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَ تَقْوَاهَا] خداوند مرحله اول رسیدن به مقام تقوا را در وجود همه آدمیان بنا نهاده است. ۶) [وَ تَقْوَاهَا] فوب رقت‌کنین!!!
توی این آیه منظور از «نفس» فور وجود آدمیه، اما توی آیه بعد، منظور از نفس، ویرانه.

روشن برداشت: در آیات قرآن کریم هرگاه حرف «فَ» به معنای «پس» بیاید، عبارت قبل از آن را «مقدم» و عبارت بعد از آن را «مؤخر» می‌نامیم و بنابراین در این آیه چنین برداشت می‌شود که سامان بخشی نفس بر الهام بدکاری و نیکوکاری به آن، مقدم است.

🔗 نکته: با توجه به عبارت «فجورها و تقواها»، انسان با قوه انتخاب و اختیار خود، می‌تواند بهترین راه را برگزیند. (فارج از کشور و انسانی ۹۷)

🔗 دوست داشتن فضائلی چون صداقت، کرامت، عزت نفس و عدالت و بی‌زاری از دو رویی، حقارت نفس، ریا و ظلم، نشأت‌گرفته از توجه در پیام همین آیه می‌باشد. (زبان ۹۳، انسانی ۹۱، زبان ۹۰، ریاضی ۸۹، فارج از کشور ۸۷ و انسانی ۸۶)

🔗 نکته: به تمایلات پست و دنیوی انسان، خود دانی و به تمایلات برتر، متعالی و معنوی آدمی، خود عالی نیز گفته می‌شود. (درس ۱۱ پایه ۱۱) 🔗 تسویه نفس، مصداقی از توحید در ربوبیت خداوند متعال است. (درس ۲ پایه ۱۲)

📶 آیه: «قیامت، ۲» **موضوع:** وجدان اخلاقی؛ از سرمایه‌های رشد آدمی

﴿وَلَا أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ﴾

🔗 ترجمه: و سوگند می‌خورم به نفس سرزنش‌کننده.

🔗 **شاه‌کلید:** لَوَّامَةٌ: سرزنش‌کننده / لَا أُقْسِمُ: قسم می‌خورم (حرف «لا» در این فعل برای تأکید بیش‌تر آورده شده است).

🔗 **ریز‌موضوع:**

سوگند یاد کردن خداوند به نفس سرزنش‌گر

🔗 **حاشیه:** مورد سرزنش واقع شدن انسان توسط نفس لَوَّامَه به هنگام ارتکاب گناه، ثمره (معلول) گرایش انسان به خیر و نیکی و بی‌زاری (نه دوری!!!) آدمی از بدی می‌باشد. [فَالهَمها فجورها و تقواها]

🔗 **پیام‌ها:** ۱) نفس ملامت‌گر درونی انسان از چنان جایگاهی برخوردار است که خداوند به آن سوگند یاد کرده است. [و لا أقسم بالنفس] ۲) گرایش انسان به خیر و نیکی سبب می‌شود که آن‌گاه که انسان به گناه آلوده شد، خود را سرزنش و ملامت کند. [بالنفس اللّوامة]

گفتنی: ۱ این آیه به اندیشهٔ جبران بدی‌ها و زشتی‌ها اشاره دارد و خداوند خطاب به این دسته از افراد می‌گوید: ﴿لا تقنطوا من رحمة الله﴾ (هنر ۹۹) **♦♦♦** (درس ۷ دوازدهم) ۲ آن مرتبه از نفس که به دلیل عظمت و جایگاهش مورد سوگند باری تعالی قرار گرفته است، نفس «لؤامه» است که ظهور و بروزش به هنگام آلودگی به گناهان است و مسبب آن گرایش انسان به نیکی‌ها می‌باشد. (انسانی ۹۱، ریاضی ۸۹ و تهری ۸۹)

نکته ترکیبی: نفس لؤامه مرتبه‌ای عالی از نفس انسان است که آدمی را از گناه بر کنار می‌دارد و بنابراین به آن، خود عالی نیز اطلاق می‌گردد. **♦♦♦** (درس ۱۱ پایه ۱۱)

حدیث: [امام علی علیه السلام] **موضوع:** نفس اماره؛ از موانع رشد آدمی

«دشمن‌ترین دشمن تو همان نفسی است که در درون توست.»

شاه‌کلید: دشمن‌ترین، نفس، درون

پیام‌ها: ۱ خداوند به ما یادآوری می‌کند که عاملی درونی (نفس اماره) انسان‌ها را برای رسیدن به لذت‌های زودگذر دنیایی به گناه دعوت می‌کند و از پیروی از عقل و وجدان باز می‌دارد. این عامل درونی، همان است که حضرت علی علیه السلام درباره‌اش حدیث بالا را فرموده است. [متن کتاب] ۲ «اماره» یعنی «بسیار امرکننده به بدی»؛ بنابراین نفس اماره، نفسی است که در درون انسان است و محسوس و مشهود نیست و انسان را بسیار به بدی فرا می‌خواند.

گفتنی: قرآن کریم و روایات اسلامی تأکید دارند که عامل اصلی گناه، خود انسان است؛ چون کسانی که دعوت شیطان را پذیرفتند، خودشان به او اجازهٔ وسوسه دادند. (جامع علمی کاربردی ۸۶)

نکته ترکیبی: میل سرکش‌ی که در درون انسان طغیان می‌کند و وی را به گناه دعوت می‌نماید «نفس اماره» است که نتیجهٔ زیاده‌روی در تمایلات خوددانی می‌باشد. **♦♦♦** (درس ۱۱ پایه ۱۱)

آیه: (ابراهیم، ۲۲) **موضوع:** سخنان شیطان خطاب به دوزخیان در روز قیامت

شیطان در روز قیامت که فرصتی برای توبه باقی نمانده است، خطاب به اهل جهنم می‌گوید:

«خداوند به شما وعدهٔ حق داد؛ [۱] اَمَا مِنْ بَعْدِهَا وَعَدَةٌ غَدَاةً يَسْتَمِعُونَ [۲] الْبَتَّةَ مِنْ بَعْدِهَا فَسَاءَ لِلَّذِينَ اسْتَفْتُوا [۳] الْغَدَاةَ الَّذِي اسْتَفْتَوْهُ [۴] امْرُوزًا يَوْمَئِذٍ خَلَدُوا فِيهَا غَدَاةً مُبَدَّلَةً [۵] نَهْ مِنْ مِثْلِهَا [۶]»

شاه‌کلیه: تسلطی نداشتم / دعوت کردم / دعوت مرا پذیرفتید / خود را سرزنش کنید

ریز موضوع:

[۱] ← وعده‌های خداوند، همیشه حق و اجرا یافتنی است.

[۲] ← شیطان به وعده‌های خود عمل نمی‌کند.

[۳] ← شیطان فاقد تسلط بر انسان

[۴] ← بهره‌مندی انسان از اختیار در دنیا

[۵] ← فرمانبرداران امر شیطان، شایستهٔ سرزنش

[۶] ← سلب اختیار از انسان در روز قیامت

حک و معلول: «مورد ملامت قرار گرفتن انسان توسط شیطان در روز قیامت»

معلول پذیرش دعوت شیطان در دنیا می‌باشد.

مطابق: دوزخیان

ظرف تحقق: جهنم (دوزخ) ابدی

در باره: پذیرندگان دعوت شیطان در دنیا

پیام‌ها: ① وعدهٔ الهی حق و مطابق با واقعیت است. [خداوند به شما وعدهٔ حق داد.]

② فریب انسان توسط شیطان از راه وسوسه‌های شیطانی است. [فقط شما را به گناه دعوت

کردم.] ③ حتی شیطان نیز انسان فاسد را ملامت می‌کند. [امروز خود را سرزنش کنید.]

۴ در قیامت روابط میان انسان‌ها با شیطان قطع می‌شود. [نه من می‌توانم به شما کمکی کنم ...] ۵ انسان در پذیرش دعوت خدا و شیطان در دنیا مختار است و شیطان بر او تسلطی ندارد. [من بر شما تسلطی نداشتم.] ۶ دارای اختیار بودن آدمی در دنیا سبب می‌شود تا انسان خطاکار در قیامت خود را ملامت کند؛ چرا که اگر اختیار نداشت و مجبور بود، جای هیچ‌گونه ملامتی هم نبود. [امروز خود را سرزنش کنید ...] ۷ وسوسه کردن و فریب دادن تنها راه نفوذ شیطان در ماست. [فقط شما را به گناه دعوت کردم.]

📌 نکته گوی: احتجاج شیطان با گناه‌کاران در روز قیامت برای بیان مقصر نبودنش و عدم تسلط او بر انسان در دنیا می‌باشد. (ریاضی ۹۶)

📌 از جهات: این بخش از این آیه که می‌فرماید «این خودتان بودید ...» با آیه «انا هدیناه السبیل ...» ارتباط معنایی دارد چرا که هر دو به مختار بودن آدمی در دنیا اشاره دارند. (همین درس)

📌 نکته ترکیبی: ۱ ظرف تحقق این آیه در روز قیامت و در جهنم اخروی (← نه برزخی) می‌باشد. (♦♦♦ درس ۷ پایه ۱۰) ۲ دوزخیان در روز قیامت به دنبال هر راهی هستند تا از خود سلب مسئولیت کنند و در واقع گناه خود را به گردن دیگری بیندازند و از همین رو هر دستاویزی را مطرح می‌کنند تا بلکه از مخمصه نجات پیداکنند (♦♦♦ درس ۶ پایه ۱۰)

آیه: «مائده، ۹۱»

موضوع: راه‌های فریب انسان توسط شیطان

شیطان می‌خواهد به وسیله شراب و قمار، در میان شما عداوت و کینه ایجاد کند و شما را از یاد خدا و نماز باز دارد.^۱

📌 شاه‌کلید: شیطان / شراب / قمار / باز دارد

📌 پیام‌ها: ۱ این آیه به دو مورد از راه‌های فریب انسان توسط شیطان یعنی «غافل کردن از خدا و یاد او» و «ایجاد کینه و دشمنی میان مردم» اشاره دارد. ۲ شراب و قمار دو وسیله‌ای است که انسان با آن‌ها دچار عداوت و کینه می‌شود و این عداوت و کینه موجب می‌شود که از یاد خدا و نماز بازداشته شود.

📌 نکته ترکیبی: ۱ «اقم الصلاة إن الصلاة تنهی عن الفحشاء و المنکر و لذكر الله أكبر ...»، یاد خدا، بالاترین ثمره نماز است. (♦♦♦ درس ۱۰ پایه ۱۰)

۱. ﴿أَمَا يَرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةَ وَ الْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَ الْمَيْسِرِ وَ يَصَدِّكُمْ عَنِ ذِكْرِ اللَّهِ وَ عَنِ الصَّلَاةِ ...﴾

﴿۲﴾ طبق آیه شریفه ﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَ مَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَإِنَّهُمَا آكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا﴾، شراب و قمار دو عملی است که دارای منافعی می‌باشد اما مضرات آن از منافع آن بیش‌تر است؛ که از مضرات آن می‌توان به «ایجاد عداوت و کینه میان مردم» و «بازداری از یاد خدا و نماز» اشاره نمود (♦♦♦ درس ۸ پایه ۱۲) ﴿۳﴾ رقت کنین که شیطان فرودش دشمن انسانه [آنۀ لکم عدوٌ مبین] (♦♦♦ درس ۴ پایه ۱۲) و هر نفس هم اینه که بین انسان‌ها، کینه ایجاد کنه.

📶 **آیه:** (انعام، ۴۳) **موضوع:** راه‌های فریب انسان توسط شیطان

«و شیطان، هر کاری را که [گناهکاران] می‌کردند، در نظرشان زینت داد.»^۱

👑 **شاه‌کلیه:** شیطان / زینت داد

📖 **پیام‌ها:** این آیه به یکی از داده‌های فریب انسان توسط شیطان یعنی «زیبا و لذت بخش نشان دادن گناه» اشاره دارد.

📶 **آیه:** (محمد، ۲۵) **موضوع:** راه‌های فریب انسان توسط شیطان

کسانی که بعد از روشن شدن هدایت برای آن‌ها، پشت به حق کردند، شیطان اعمال زشتشان را در نظرشان زینت داده و آنان را با آرزوهای طولانی فریفته است.^۲

👑 **شاه‌کلیه:** به حق پشت کردند (مرتد شدند) / زینت داده / فریفته است

📖 **پیام‌ها:** این آیه به دو مورد از راه‌های فریب انسان توسط شیطان یعنی «زیبا و لذت بخش نشان دادن گناه (نه دنیا)» و «سرگرم کردن به آرزوهای سراب‌گونه دنیایی» اشاره دارد.

📖 **گواهی:** علت: رویگردانی از هدایت الهی پس از تبیین دین برای آن‌ها (تجربہ ۹۹)

معلول: (۱) زینت دادن اعمال زشتشان در نظرشان (۲) فریفته شدن با آرزوهای طولانی

📖 **نکته ترکیبی:** از مصداق‌های افراد مورد اشاره در این آیه، عده‌ای از اهل کتاب بودند که قرآن درباره آن‌ها می‌فرماید: «قطعاً دین نزد خداوند اسلام است و اهل کتاب در آن، راه مخالفت نمی‌یابند مگر پس از آن‌که به حقانیت آن آگاه شدند ...» (♦♦♦ درس ۲ پایه ۱۱)

۱. ﴿... و زین لهم الشیطان ما كانوا يعملون﴾

۲. ﴿ان الذین ارتدوا علی ادبارهم من بعد ما تبیین لهم الهدی الشیطان سؤل لهم و املئ لهم﴾

ضمیمه ۱ | تیپ‌بندی سوالات آیات و روایات کنکور

تیپ اول: سؤال از متن آیه و یا حدیث (سوالات حفظی آیات و روایات)

شاهد مثال

خداوند متعال برای اقامه قسط و عدل چه امکاناتی در اختیار مردم قرار داده است؟

- ۱) ﴿رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ لئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ﴾ (تجويد، ۹۵، با تفسیر)
- ۲) ﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ﴾
- ۳) ﴿يُرْغَمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أَنْزَلَ إِلَيْكَ وَمَا أَنْزَلَ مِنْ قَبْلِكَ﴾
- ۴) ﴿لَمْ يَكْ مُعْتَبَرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَى قَوْمٍ حَتَّى يُعَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ﴾

✓ پاسخ: گزینه (۲)

توضیح: جدیداً طراحا خیلی بازیگوش شدن (منظورم از جدیداً، دو سه سال اخیره)، میان به آیه رو به دو یا چند قسمت تقسیم می‌کنن و از هر قسمت جداگانه سؤال میدن. یا این کار رو می‌کنن و با این‌که میان به تیکه از آیه رو میدن و قسمت دیگه آیه رو از شما می‌خوان. مثلاً به همین سؤال بالا نگاه کنین! شکل کامل آیه این بوده:

﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ﴾

قسمت اول، امکانات خداوند برای اقامه قسط و عدل در جامعه

قسمت دوم؛ لزوم برای این قسط و

عدل توسط مردم جامعه

طراح اومده از تیکه دوم آیه، به مفهومی رو برداشته و با استفاده از اون خواسته که شما قسمت اول آیه رو بفهمین.

استراتژی: واسه این‌که خیلی راحت و آسون بتونین به این سؤالا جواب بدین باید هر آیه رو موقع خوندن، به چند بخش، تقسیم کرده و برای هر بخش، یک پیام جداگونه بنویسین (که البته ما این کار رو در قسمت **ریز موضوعی** براتون انجام داریم تا رنگه غصه نفرین و مال کنین) و بعد میون اون قسمت‌ها، برای خودتون رمزگذاری بکنین تا یادتون نره و خوب توی حافظه تون بمونه.

مثلاً توی این آیه، به کلمه «میزان» در قسمت اول، دقت کنین. معنی کلمه «میزان» میشه «وسیله سنجش»، در کل هم کلمه «میزان» نشان‌دهنده «عدل و داد» هستش. پس باید به جوری میون این‌ها برای خودتون نشانه‌گذاری بکنین که یادتون بمونه ادامه عبارتی که توی اون اومده «میزان»، میشه عبارتی که درباره «عدل و داد» داره صحبت میشه؛ یعنی عبارت «... بالقسط»

شاهد مثال

عبارت **يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ** و **أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ** به ترتیب، توصیف چه کسانی است؟

(تبریزی ۹۶)

- ۱) **إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي** - **وَالَّذِينَ آمَنُوا**
- ۲) **وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا** - **وَالَّذِينَ آمَنُوا**
- ۳) **إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي** - **يُغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ**
- ۴) **وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا** - **يُغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ**

✓ پاسخ: گزینۀ (۲)

توضیح: صورت کامل آیه اینه:

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ

شریک قائل شدن عده‌ای از مردم برای خدا / فطای همان گروه در زمینه دوستی با خدا

وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ

معرفی مؤمنان / بیان فصلت «معبود شدید مؤمنان به خدا»

استراتژی:

خب بازم اگه دقت کنین خیلی راحت می‌تونین به سؤال پاسخ بدین: نکته اول این‌که خیلی خوب به صورت سؤال نگاه کنین، صورت سؤال از شما، دو تا عبارت می‌خواد که هر کدوم بیانگر اوصاف یک گروه هستش؛ در قسمت اول گروهی رو می‌خواد که عبارت **يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ** توصیف اونا باشه و در قسمت دوم نیز گروهی رو می‌خواد که **أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ** توصیف اونا باشه، تا همین جا باید دستگیر تون شده باشه که وقتی صورت سؤال از شما «گروه» یا «یک عده از مردم» رو می‌خواد، پس گزینۀ صحیح‌ه که به اشاره‌ای به این مورد کرده باشه، مثلاً عبارت **إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ** به یه دستۀ خاص از مردم اشاره داره؟ خب معلومه که نه. اگه یه ذره توی ترجمۀ آیه دقت کرده باشی می‌فهمی که این عبارت، یه جملۀ شرطیه و اصن ربطی به اون ماجرا نداره. پس گزینۀ‌های (۱) و (۳) پرید. (اما در عوض عبارت «و من الناس» در عبارت **مِنَ النَّاسِ** من یِتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ ... دقیقاً همون چیزیه که مامی خوایم.)

از مردم (عده‌ای از مردم)

حالا بریم سراغ عبارت قسمت دوم سؤال، توی این قسمت هم باز باید عبارتی رو مشخص کنین که بیانگر یه عده از مردم باشه، خب مسلماً بین دو تا عبارت **وَالَّذِينَ آمَنُوا** و **يُغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ**، عبارت **وَالَّذِينَ آمَنُوا** پاسخ صحیح.

کسانی که (عده‌ای از مردم که)

پس دیکه فیالتون راحت که هل این‌پور سوآلا مثل آب فوردرنه.

تیب دوم: طرح یک پیام و درخواست انتخاب آیه مناسب آن

شاهد مثال

مفهوم مسدود ماندن راه بهانه‌گیری انسان از دقت در کدام آیه دریافت می‌شود؟
(شماره از کشور ۸۹، با تغییر)

- ۱) لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ
- ۲) رُسُلًا مَّبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ لِيَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ
- ۳) إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا
- ۴) ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتَ أَيْدِيكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَامٍ لِلْعَبِيدِ

✓ پاسخ: گزینه (۲)

توضیح: خب صورت سؤال یه جمله مطرح کرده و از شما می‌خواد که آیه متناسب با اون پیام رو انتخاب کنید.

استراتژی: برای حل این جور سؤالات باید یکی یکی آیه‌ها رو بررسی کنید و میان اون آیات با پیام مطرح‌شده در صورت سؤال، ارتباط پیدا کنین تا این‌که ببینین گزینه درست کدومه.

«مسدود ماندن راه بهانه‌گیری انسان» در حقیقت یعنی «بسته شدن راه عذر و بهانه آوردن آدمی»، توی گزینه اول هر چقدر هم که بگردین، یه همچین ارتباطی پیدا نمیشه، پس میریم سراغ گزینه دوم.

توی این آیه، عبارت «لئلا یكون للناس على الله حجة بعد الرسل» همون طور که می‌بینین پاسخ درسته!

واسه این‌که راحت بتونین به این سؤال‌ها پاسخ بدین، توجه به کلیدواژه‌ها در آیه‌ها خیلی نقش مهمی داره (ما همه لغت‌های مهم، معانی و مترادف‌های اون‌ها رو در قسمت شاه‌کلید، براتون آوریم تا آب تو دلتون تکون نفوره).

راستی یه نکته مهم دیگه هم این‌که ممکنه توی یک سری از سؤالات لغت‌های عجیب و غریبی بدن که تا حالا به گوشتون نخورده، همه این لغت‌ها رو می‌تونین توی ضمیمه «لغت‌نامه دین و زندگی کنکور» در انتهای همین کتاب بخونین.

🌟 تیب سوم: سؤال از جزئیات آیات و احادیث (ظرف تحقق، محل و شأن نزول، گوینده آیه یا حدیث، مخاطب آیه ...)

شاهد مثال

آیه شریفه ﴿يُنَبِّئُ الْإِنْسَانَ بِمَا قَدَّمَ وَ آخَرَ﴾ مربوط به کدام عالم و دربرگیرنده کدام مفهوم است؟
(انسانی ۹۴)

- ۱) برزخ - با خبر شدن از تقدیم و تأخیر اعمال
- ۲) قیامت - ارتباط میان عالم برزخ و دنیا
- ۳) برزخ - ارتباط میان عالم برزخ و دنیا
- ۴) قیامت - با خبر شدن از تقدیم و تأخیر اعمال

✓ پاسخ: گزینه (۲)

توضیح: قسمت اول سؤال، ظرف تحقق آیه را می‌خواهد و قسمت دوم، مفهوم آیه را. **استراتژی:** یه چند تا آیه توی کتابتون هست که ظرف زمان و مکان تحقق اون‌ها مهمه، مثلاً این سؤال این رو از شما می‌خواد که این آیه به کدام عالم (برزخ یا قیامت) اشاره داره. ما همه آیاتی که این مسئله در مورد اونا مهم باشه رو در قالب **ظرف تحقق** براتون آوردیم. اما در مورد این آیه باید دقت کنین که «یومئذ» به معنای «آن روز» به عالم قیامت اشاره داره. هم‌چنین دقت کنین که کلمه «آخَر» بیانگر «آثار اعمال مآخِر» هستش و به این اشاره داره که میان عالم برزخ و دنیا به وسیله همین دسته از اعمال، ارتباط برقراره.

شاهد مثال

کدام آیات به ترتیب در «غدیر خم» و «منزل ام سلمه» بر پیامبر گرامی اسلام ﷺ نازل شد و کدام حدیث را پیامبر گرامی اسلام ﷺ در روزهای آخر عمر خود مکرر بیان می‌فرمودند؟
(زبان ۹۴)

- ۱) ﴿يا ايها الرسول بلغ ما انزل اليك من ربك﴾ - آیه تطهیر - حدیث ثقلین
- ۲) ﴿يا ايها الرسول بلغ ما انزل اليك من ربك﴾ - آیه تطهیر - حدیث منزلت
- ۳) ﴿انما وليکم الله و رسوله و الذین آمنوا ...﴾ - آیه اولی الامر - حدیث ثقلین
- ۴) ﴿انما وليکم الله و رسوله و الذین آمنوا ...﴾ - آیه اولی الامر - حدیث منزلت

✓ پاسخ: گزینه (۱)

استراتژی: ہمیشہ بہ جزئیات آیات و احادیث دقت کنیں! این جزئیات ممکنہ لابلای درس، چند خط جلوتر یا عقب تر از آیہ باشہ، ممکنہ دقیقاً ہمون بیخ گوش آیہ اومدہ باشہ و ... کہ البتہ ما ہمہٴ این موارد رو در قالب قسمت های مختلف کتاب آوردیم. (مثلاً توی ہمین آیات این درس (درس ۵ یازدہم) تقدم و تأخر میان آیات و احادیث خیلی مهمہ، ما ہمہٴ اون ہا رو در قالب **تقدم و تأخر** براتون آوردیم.) در رابطہ با این سؤال ہم مهمہ کہ بدونین آیہ **یا ایہا الرسول ...** و آیہ تطہیر **انما یرید اللہ ...** بہ ترتیب در غدیر خم و در منزل ام سلمہ بر پیامبر ﷺ نازل شد و حدیثی کہ پیامبر ﷺ در روزهای آخر عمر بہ طور مکرر بیان می فرمودند، حدیث ثقلین بود.

تیب چہارم: قرابت معنایی میان آیات، احادیث و ابیات

شاهد مثال

مفہوم این کلام رسول خدا ﷺ کہ فرمود: «ہر کس سنت و روش نیکی را در جامعہ جاری سازد، تا وقتی کہ در دنیا مردمی بہ آن سنت عمل می کنند، ثواب آن اعمال را بہ حساب این شخص ہم می گذارند.» با پیام کدام عبارت قرآنی متناسب است؟

(زبان ۹۳ با تفصیل)

- ۱) **يُتَّبِعُوا الْإِنسَانَ يَوْمَئِذٍ يَمَّا قَدَّمْ وَ آخَرَ**
- ۲) **لَعَلَىٰ أَعْمَلٍ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتَ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ**
- ۳) **حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ**
- ۴) **می گویند: شما در زمین چگونه بودید؟ گفتند: ما در سرزمین خود تحت فشار و مستضعف بودیم.**

پاسخ: گزینه (۱)

توضیح: این جور سؤالات خیلی راحتن، فقط کافیہ موضوع آیات و احادیث رو خوب فہمیدہ باشین.

استراتژی: خب دوستان! ہمون طور کہ می بینین صورت سؤال حدیثی روز پیامبر ﷺ آورده کہ در رابطہ با آثار و اعمال ما تأخر هستش، پس شما ہم باید بگردین و آیہای رو پیدا کنین کہ بہ آثار اعمال ما تأخر (و باز بودن پروندہٴ اعمال در برزخ) اشارہ کنہ. آفرین! کلمہ «آخِر» در گزینهٴ اول، نشون می دہ کہ گزینهٴ درست ہمینہ.

(واستہ این کہ توی این ہجور سؤالا کیر نیفتین و فیلی راحت ہواب برین، قسمت **لربط** ہمین کتاب رو فیلی فوب ہفونین، بہتون قول میدیم ہرچی متناسب معنایی و ہجور داشته ما آوریم.)

شاهد مثال

اکنون که می‌دانیم «همه شیران ولی شیر علم / حمله‌مان از باد باشد دم به دم» شایسته است، چگونه دعا کنیم؟
(ریاض ۹۸، با تفسیر)

- ۱) «بگو نمازم، تمامی اعمالم، زندگی و مرگم برای خدا، پروردگار جهانیان است.»
- ۲) «رب ارجعون لعلی اعمل صالحاً فیما ترکت»
- ۳) «اللهم لا تکلنی الی نفسی طرفة عین ابداً»
- ۴) «همانا رسول خدا برای شما الگویی نیکو است.»

✓ پاسخ: گزینه (۳)

استراتژی: خب! خیلی واضحه که باید به بیت توجه کنین و پیام اصلی بیت رو پیدا کنین و اون موقع تلاش کنین تا اون پیام رو توی یکی از گزینه‌ها پیدا کنین. مثلاً الان این بیت داره میگه «همه مخلوقات در هر مرحله از زندگی به خدا نیازمند هستند»، بنابراین گزینه‌ای رو انتخاب کنین که به این مسئله اشاره کرده باشه؛ یعنی کدام گزینه؟ بله گزینه سوم.

✿ تیب پنجم: سؤال از روابط علت و معلولی در آیات و احادیث

شاهد مثال

به فرموده پیامبر اکرم ﷺ، ثمرهٔ محبت و ولایت امام زمان (عج) چیست؟
(هنر ۹۵)

- ۱) رسیدن به محبوب‌ترین کارها نزد خداوند
- ۲) با وجود سختی در دنیا، عزت و سربلندی در آخرت
- ۳) عزیز شدن اسلام و اهلس و ذلیل شدن نفاق و اهلس
- ۴) ملاقات خداوند در حال ایمان کامل و مسلمانی مورد رضایت حق

✓ پاسخ: گزینه (۴)

توضیح: شکل کامل حدیث این بوده:

«هر کس که دوست دارد خدا را در حال ایمان کامل و مسلمانی مورد رضایت او ملاقات

کند، ولایت و محبت امام عصر عجلتو را بپذیرد.»

معلول / ثمره

علت / لازمه

استراتژی: تنها راه واسه این‌که بتونین با خیال راحت علت و معلول‌ها رو

مشخص کنین و پاسخ بدین، اینه که خودتون روابط‌های علت و معلولی رو از آیات و احادیث استخراج کنین و یاد بگیرین. (البته آله‌هایی به مشکلی برافزودین می‌تونین به قسمت **علت و معلول** همین کتاب مراجعه کنین و اشکالاتتون رو برطرف کنین.)

تیب ششم: سؤال از آیات پیشین و با پسین یک آیه

شاهد مثال

پیش از انذار در آیه شریفه ﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ ...﴾ خداوند

به مردم چه فرمانی می‌دهد؟ (انسانی ۹۶، با تفسیر)

- ۱) ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُو اللَّهَ ...﴾
- ۲) ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اطِيعُوا اللَّهَ وَ اطِيعُوا الرَّسُولَ أُولَى الْأَمْرِ ...﴾
- ۳) ﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ ...﴾
- ۴) ﴿إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَ رَسُولُهُ وَ الَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَ يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَ هُمْ رَاكِعُونَ﴾

✓ پاسخ: گزینه (۲)

توضیح: خب، آقای انسانی ۹۶! معرفی می‌شود دوستان کنکوری ما و دوستان کنکوری! معرفی می‌شود یکی از جدیدترین و چغزترین تیپ‌های تست آیات و روایات.

موضوع از چه قراره؟ در واقع مطلب اینه که آقای طراح اومده در کتاب درسی دو تا آیه‌ای رو که از یک سوره و پشت هم هستن پیدا کرده (مثلاً یکی توی کتاب دهم اومده و اون یکی توی کتاب یازدهم) و خواسته ببینه که شما متوجه این ترتیب شدین یا نه؟

استراتژی: اولاً باید اینو بگم که آیاتی که این شکلی هستن (یعنی پس و پیش این آیه رو توی درس‌های دیگه کتاب‌های درسیتون می‌خونین) خیلی کم هستن، دوماً همین تعداد کم رو هم ما توی قسمت **نکته ترکیبی** براتون آوردیم تا خیالتون راحت بشه.

پس راه اول اینه که این تعداد رو شما حفظ کنین. اما دست نگه دارین! خیلی راحت می‌تونیم یه جاهایی کلک بزنینم و حتی اگه آیات پس و پیش رو هم حفظ نبودیم، به جواب برسیم. می‌پرسین چجوری؟ خوب گوش کنین!!! اول از همه، با دقت صورت سؤال رو بخونین! آخر صورت سؤال گفته «خداوند به مردم چه فرمانی می‌دهد؟» کلمه «فرمان دادن» در زبان عربی یعنی این‌که کجا «فعل امر» اومده؟ (و همین‌طور «حرام اعلام می‌کند» یعنی کجا «فعل نهی» استفاده شده) خب پس خیلی کارمون راحت شد، یکی یکی آیه‌ها رو بررسی می‌کنیم ببینیم توی کدوم آیه، **فعل امر** استفاده شده.

گزینه (۱): فعل امر نداریم ✗ گزینه (۲): یا ایها الذین آمنوا **اطیعوا** ...

فعل امر

گزینۀ (۳): لَقَدْ ارسلنا رسلنا ...

این‌که فعل امر نیست عزیزان، فعل ماضیه

گزینۀ (۴): فعل امر نداریم ✕

پس بی چک و چونه، بدون این‌که لازم باشه ترتیب رو بلد باشیم، جواب درست شد گزینۀ (۲).

🌸 تیپ هفتم: سؤال از ترکیب آیات و احادیث

شاهد مثال

با توجه به روایات پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در صورت عمل به دستورات کدام عبارت

قرآنی، یک فقیه در قیامت هم‌نشین ایشان خواهد بود؟ (ریاضی ۹۷، با تفسیر)

- ۱) «أَفَان مَاتَ أَوْ قَتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ»
- ۲) «وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُوا كَافَّةً ... لِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ»
- ۳) «لَمْ يَكْ مُعْزَا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَىٰ قَوْمٍ حَتَّىٰ يُعْزِرُوا»
- ۴) «مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا»

✓ پاسخ: گزینۀ (۲)

توضیح: توی درس ۱۰ پایه یازدهم خوندین: «حال کسی که از امام خود دور افتاده ... البته اگر یکی از پیروان ما که به علوم و دانش ... باید دیگران را که به احکام ما آشنا نیستند، راهنمایی کند و دستورات دین را به آن‌ها آموزش دهد. در این صورت، او در بهشت با ما خواهد بود.» و هم‌چنین اگه یادتون باشه آیه ۱۲۲ سوره توبه می‌گفت: «وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُوا ... وَ لِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ ...».

«باید دیگران را که به احکام ...»

بنابراین اگه دقت کرده باشین، طراح میون این دو تا آیه و حدیث ارتباط برقرار کرده و به سؤال قشنگ طرح کرده.

استراتژی: تنها راه حل چنین سؤالایی، داشتن نگاه مفهومی و ترکیبی به آیات و احادیثه که خیلی راحت می‌تونین اونا رو از بخش **نکته ترکیبی** مطالعه کنین. ضمناً همیشه یه نیم نگاهی هم به قسمت **نکات** داشته باشین، چون پیام‌های مهم کنکورهای سال‌های گذشته رو اونجا براتون آوردیم تا سر جلسه کنکور غافل‌گیر نشین.

لغت نامهٔ دین و زندگی کنکور

ضمیمه ۲

یه سری لغت هست که وقتی آرم اون رو می بینه، می گزفه (البته فقط تو نگاه اول)؛ ما اومدیم همهٔ اون رو واستون جمع کردیم و همراه با معنی ساده براتون آوردیم؛ (دم آزمون های آزمایشی و به خصوص کنکور سراسری، یه نگاه به همشون بندازین).

الف) مترادف های جملهٔ «از آیهٔ زیر چه پیامی برداشت می گردد؟»

مستنبط = قابل برداشت = قابل فهم
مستفاد = قابل برداشت = قابل فهم
مستخرج = استخراج شده (در رابطه با آیات یعنی همون پیام برداشت شده)
مستنتج = منتج = نتیجه گیری شده
مستدل = استدلال شده

ب) مترادف های «عَلت و معلول»

عَلت	معلول
عامل	نتیجه
ریشه	ثمره / اموه
متبوع	تابع
زائده	زائیده شده
مقدمه	به دنبال آمده (تالی)
شرط	مشروط
برانگیزاننده (مُتَبِعِف)	برانگیزنده شده (مُتَبِعِف)
مستبب	—
زمینه ساز	—

ج) کلمات خاص و متضاد آنها

صَحَّت = درستی	سُفَم = نادرستی
تقابل = طباق = تضاد	متقابل = متناسب
مردود = رد شده	مقبول = پذیرفته شده
ملکوتی = معنوی = حقیقی و روحانی	مُلکی = دنیوی = مادی و جسمانی

بُعد غیر مجرّد = بُعد جسمانی انسان	بُعد مجرّد = بُعد روحانی انسان
فانی = از بین رفتنی	خلود = جاودانگی
عیان = آشکار = برملا	کتمان = مخفی کردن = پوشاندن
ممدوح = ستایش شده = مدح شده	مذموم = مورد مذمت = مقبوح (زشت)
متنعم = برخوردار از نعمت	متألّم = دردمند = قرارگرفته در عذاب
مسلوب الاراده = بی اراده و بدون اختیار	مختار = دارای اختیار
متّقین = درست کاران (باتقوایان)	فجّار = بدکاران (ناپاکان)
متأخّر = پسین (آخرین)	متقدّم = پیشین (نخستین)
حلال های الهی = امور جایز	نواهی الهی = محرمات الهی
وجوب = واجب بودن	حرمت = حرام بودن

د لغات خاص بعضی دروس و توضیح آن‌ها

پایه دهم

مدوّن = حساب شده = برنامه ریزی شده
مستمر = پیوسته = ادامه یافته (کان + فعل مضارع)
هدفمند = حکمت دار = حق
بی هدف = یوچ = باطل = عبث = بیهوده
استفهام انکاری = گونه‌ای از پرسش که پاسخ منفی آن، به سادگی معلوم باشد.
أنفَع المعارف = سودمندترین دانش‌ها = نافع‌ترین دانش‌ها = خودشناسی
احتجاج = حجّت و دلیل آوردن
رجیم = رانده شده = طرد شده = مطرود (همگی از صفات شیطان است!)

ضالالت = گمراهی

عداوت = دشمنی

ظرف تحقق = مکان یا زمان وقوع یک حادثه

تمهید = آماده نمودن

مهیب = ترسناک = هولناک

صائم = روزه‌دار

قصر = شکستن (در رابطه با احکام نماز به کار می‌رود).

مبطلات = باطل‌کننده‌ها

دیانت = دین‌داری

تبری = بی‌زاری

پایه یازدهم

ارفع = بالاتر = اعلی

اکمل = کامل‌تر

افضل = برتر

اعلم = داناتر

احسن = بهتر

دغدغه = دل مشغولی = نگرانی متعالی

خسران = خُسْر = زیان و ضرر

تبشیر = بشارت دادن

انذار = هشدار دادن

تشکیک = شک کردن

پایه دوازدهم

محیط = چیزی که چیزی دیگر را دربرمی‌گیرد.

محاط = چیزی که توسط چیزی دیگر، مورد احاطه قرار بگیرد.

خداوند = علت العلل = قائم به ذات = واجب الوجود = متکی به خود = همواره پابرجا

پدیده (موجودات) = فقیر = وابسته = ممکن الوجود = متکی به غیر = نیستی‌پذیر

مخلص = خالص شده (انسانی که خدا او را خالص کرده است).

حسن فاعلی = نیت = قصد = باطن عمل = روح عمل

حسن فعلی = ظاهر عمل = انجام صحیح عمل طبق دستورات خداوند

مُقضى = موجودات جهان از آن جهت که با حکم و اراده الهی ایجاد می‌شوند، مقضی به قضای الهی هستند.

مُقَدَّر = موجودات جهان از آن جهت که خدای متعال، اندازه و ویژگی آنان را تعیین می‌کند، مقدر به تقدیر الهی هستند.

هـ بی‌نام و نشان‌ها

تمثیل = مثال زدن	مصدق = مثال = نمونه
تداعی‌گر = یادآوری‌کننده = آشکارکننده	تمایز = متفاوت
خداشه = ایراد = ضربه	مشمزکننده = نفرت‌آمیز
معنئی به = قابل توجه	مؤکد = تأکیدشده
مؤکد = تأکیدکننده	متصف = توصیف‌شده
وافی = رساننده	منصه ظهور = آشکارکننده = نمایانگر
تجلی = نمود	متجلی = آشکارکننده